

Groen profiel

Natuurbeleving biedt een goede kans een kwaliteitsimpuls te realiseren. Groen en natuur in de kinderopvang zorgen voor een kwalitatief goede werk- en leefsfeer in het kindercentrum. Ook versterken zij de concurrentiepositie ten opzichte van andere aanbieders. Wat komt er allemaal bij kijken? Hoe kan natuurbeleving in de kinderopvang op een hoger plan worden getild?

Annika van Dijk en Bowine Wijffels

Natuur daagt kinderen uit, maar geeft ook ontspanning en rust. Uit onderzoek blijkt, dat vooral heel jonge kinderen die veel in de natuur zijn, zich beter kunnen concentreren, minder stress hebben en minder vaak ziek zijn. Natuurbeleving draagt ook bij aan specifieke ontwikkelingsgebieden, zoals de ontwikkeling van persoonlijke competenties, emotionele veiligheid en sociale competenties. Ook stimuleert natuur beweging en doet het een beroep op de morele ontwikkeling: waardering en respect voor de omgeving, planten en dieren.

Naar buiten!

De natuur naar binnen of de kinderen naar buiten? Een goed ingerichte buitenruimte of tuin is essentieel voor echte natuurbeleving. Vanuit de overheid wordt echter alleen gesproken over een minimale bruto-oppervlakte buitenspeelruimte per kind en niet over gebruik of inrichting van deze ruimte. Hier ligt een uitdaging voor de kinderopvang. De ideale natuurlijke speelomgeving is een speels ingerichte en gevarieerde tuin die allerlei spontane mogelijkheden biedt tot natuurbeleving. Denk bijvoorbeeld aan geuren, kleuren en klimmogelijkheden. Er is een herkenbare ruimte voor baby's

(nul tot anderhalf jaar) en een ruimte waar de dreumesen, peuters en kleuters kunnen spelen en ontdekken. Ook is er vaak een plek waar met water gespeeld kan worden en eventueel een ruimte voor buiten slapen. De veiligheids- en inspectie-eisen voor een natuurlijke tuin hoeven daarbij absoluut geen obstakel te zijn. De buitenruimte wordt meegenomen in de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) die kinderopvangorganisaties moeten opstellen. Hierin staat aangegeven hoe bij calamiteiten wordt gehandeld en de gemaakte keuzes worden verantwoord. Daarnaast is voor speeltoestellen en natuurlijke elementen die worden aangemerkt als speeltoestel en onder het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) vallen een veiligheidscertificaat nodig. Maar, voor 'natuurlijke aanleidingen', zoals losse boomstammen die niet in een constructie zijn verwerkt, of stammen over water, gelden geen veiligheidseisen.

De kosten

Zijn de kosten van zo'n natuurlijke tuin niet veel hoger dan die van een 'standaard'tuin? Volgens de organisatie Buitenruimte voor Contact, die veel ervaring heeft met de aanleg van natuurlijke speelplekken en -tuinen, hoeft dit

zeker niet zo te zijn. Over het algemeen geldt, dat de (speel)elementen in de tuin (zoals een speeltoestel, vlonder, banken en een waterbron) de tuin duurder maken. Je kunt een natuurlijke tuin echter prima vormgeven met relatief goedkope elementen als begroeide heuvels en neergelegde takken/boomstronken. Uiteraard kost het goed houden van deze materialen ter plekke wel aandacht en tijd. Belangrijk is, om al in een vroeg stadium na te denken over het beheer en onderhoud van de natuurlijke tuin. Het is mogelijk dat pedagogisch medewerkers, ouders en kinderen een rol gaan spelen bij het onderhoud en beheer van de tuin. Zo kan het beheer voor een deel pedagogisch ingezet worden en zijn er minder kosten. Ook het betrekken van stagiaires van bijvoorbeeld een Agrarisch OpleidingsCentrum (AOC) bij de aanleg van de tuin kan flink schelen in de kosten. Bij de aanleg van de tuin van kindercentrum Confetti in Rosmalen (onderdeel van Kanteel Kinderopvang) bijvoorbeeld, hebben studenten van het Prinsentuin college (MBO Groen) een deel van de werkzaamheden voor hun rekening genomen. Voor de studenten betekende dit een waardevolle praktijkervaring, voor Kanteel Kinderopvang een besparing op de kosten van de aanleg. Wellicht

zijn lokale ondernemers geïnteresseerd in sponsoring, in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen en in ruil voor PR. En denk ook aan samenwerking met bijvoorbeeld plaatselijke natuurverenigingen die vogelhuisjes maken en modderpoeltjes aanleggen. Er zijn veel mogelijkheden voor dit soort externe ondersteuning.

Uitdragen

Het zijn de medewerkers die natuurbeleving moeten gaan vormgeven én uitdragen. Daarom is het essentieel om ze te informeren over en motiveren voor natuurbeleving en eventuele weerstand zo veel mogelijk weg te halen. Dit kan door goede voorbeelden te bezoeken, door met pedagogisch medewerkers de natuur in te gaan (eigen natuurbeleving) en door natuuractiviteiten te doen die zij met de kinderen kunnen uitvoeren. Zo zien de pedagogisch medewerkers zelf het belang en de mogelijkheden van natuurbeleving en ervaren ze hoe leuk het is om actief met kinderen de natuur te beleven!

Pedagogisch medewerkers kunnen gefaciliteerd worden door

hen te ondersteunen in de communicatie met ouders, door te zorgen voor goede kleding (voor de kinderen maar ook voor henzelf) en door te zorgen voor scholing. Scholing kan in de vorm van workshops, één- of meerdaagse trainingen, maar ook in coachingstrajecten (zie www.kindvannature.nl voor mogelijkheden). Ook kunnen ze *on the job* worden gecoacht in het kindvriendelijk werken in de tuin.

Lang niet alle ouders accepteren dat hun kinderen met vuile kleding thuiskomen. Of dat ze hun vingers prikken aan de braamstruiken. Het verdient dan ook aanbeveling, om de dilemma's van natuurbeleving goed met de ouders te bespreken. Ouders zijn niet alleen nodig voor draagvlak, maar ook voor de randvoorwaarden, zoals geschikte kleding. Daarnaast kunnen ouders helpen bij de aanleg en het onderhoud van de natuurlijke tuin. In het intakegesprek met nieuwe ouders hoort natuurbeleving een onderwerp te zijn. Er is instemming van de ouders nodig met de specifieke manier waarop een centrum natuurbeleving in de praktijk vorm geeft: bijvoorbeeld hoeveel tijd er buiten wordt doorgebracht en dat de kinderen regelmatig buiten eten. Om de betrokkenheid van ouders te vergroten, is het goed om natuurbeleving periodiek centraal te stellen, tijdens ouderavonden bijvoorbeeld. Op zo'n avond kunnen pedagogisch medewerkers hun kennis en ervaring delen met de ouders.

Visie en beleid

De vier elementen buitenruimte, pedagogisch medewerkers, betrokkenheid van ouders en het organiseren van externe ondersteuning vormen de basis voor een visie op hoe een kindercentrum omgaat met natuurbeleving in de organisatie. Zo'n visie geeft richting aan de invulling van natuur-

Begeleidingstraject natuurbeleving

Benit u werkzaam bij een middelgrote kinderopvangorganisatie en wilt u meer natuurbeleving in de activiteiten van uw organisatie? Met Groen Gescoord krijgt u de mogelijkheden. Met een beperkte investering in tijd en geld ondersteunen Veldwerk Nederland en Callin Partners u bij het zetten van de verschillende stappen voor meer natuurbeleving in uw organisatie. Informatie: Marc Veekamp, Veldwerk Nederland, m.veekamp@veldwerknederland.nl, telefoon (055) 368 40 10.

www.kindvannature.nl

beleving, maar helpt ook in de communicatie met ouders en GGD. De visie krijgt vervolgens een plek in het beleid van de organisatie. Het implementeren van natuurbeleving in de kinderopvang vraagt een gestructureerde en brede uitwerking in het beleid van de organisatie. Natuurbeleving komt niet alleen terug in het pedagogisch beleid, maar ook in het personeelsbeleid. Door het trainen van pedagogisch medewerkers en natuur meenemen als criterium in de werving en selectie en het inwerkprogramma. Maar ook in het huisvestingsbeleid (voorwaarden creëren voor natuurbeleving: veiligheid, plekken die beschutting bieden tegen regen of hete zon en tafels om buiten te eten en te knutselen) en het werkplan (de aanschaf van overalls, regenkleding en materialen voor natuurbeleving).

Jonge kinderen de ruimte geven voor beleving van de natuur draagt bij aan het verhogen van de kwaliteit van de kinderopvang. Kindercentra kunnen zich daarmee op een unieke manier profileren. In breed schoolverband kan de kinderopvang een leidende rol gaan spelen en het onderwijs meenemen in de vergroening van de gemeenschappelijk omgeving. De groene profilering is een ►

